

PERSONĀLIJAS

Sveicam jubilejā

LU PROFESORAM
INESIM FELDMANIM – 60

Profesors Inesis Feldmanis (pirmais no labās) grāmatas “Latvija Otrajā pasaules karā (1939–1945)” prezentācijā 2008. gadā kopā ar kolēģiem līdzautoriem Ilgvaru Butuli un Dainu Bleieri, kā arī apgāda “Jumava” prezidents Juris Visockis

2009. gada 1. augustā atzīmējam LU profesora un LZA akadēmiķa Ineša Feldmaņa 60 gadu jubileju. Profesors gandrīz visu savu darba mūžu nostrādājis Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē, paceļoties pa akadēmiskās hierarhijas kāpnēm no asistenta līdz LU profesoram (1995) un iegūstot habilitētā vēstures doktora grādu (1994). 2001. gadā viņš ievēlēts par Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekli, bet 2003. gadā par īsteno locekli.

I. Feldmaņa zinātniskā karjera 20. gadsimta 70. gados aizsākās ar profesora Maksima Duhanova zinātniskajā vadībā veiktu vācbaltiešu kopienas Latvijā starpkaru periodā izpēti. Šī problemātika palikusi profesora redzeslokā līdz pat mūsdienām, un to viņš pētījis kontekstā ar Latvijas valstiskuma izcelsmi un attīstību, kā arī Latvijas un Vācijas attiecību kopsakarā.

Par svarīgu robežlīniju Ineša Feldmaņa zinātniskajā karjerā kļuva 80. gados veiktie pētījumi par Latvijas ārpolitiku 20. gadsimta 30. gados. Jau atmodas sākuma posmā vēsturnieks iepazīstina sabiedrību ar patieso notikumu ainu 30. gadu beigu starptautiskajā politikā un PSRS reālo politiku Baltijas valstīs. 1993. gadā šie pētījumi vainagojas kopdarbā ar Aivaru Strangu un Mārtiņu Virsi tapušajā kolektīvajā monogrāfijā “Latvijas ārpolitika un starptautiskais stāvoklis (30. gadu otrā puse)”. I. Feldmanis monogrāfijā aplūko jautājumus par Latvijas ārpolitikas koncepcijas attīstību, Latvijas starptautisko stāvokli starp PSRS, Vāciju un Rietumu lielvalstīm, paužot vairākas konceptuālas

nostādnes. I. Feldmanis pievienojas jau trimdas vēsturnieku darbos izteiktajai kritikai par Latvijas ārpolitiku 30. gados, tās nespēju veikt savu galveno uzdevumu – nacionālās suverenitātes saglabāšanu. I. Feldmaņa ārpolitikas vēstures koncepcijai raksturīga noliedzīga attieksme pret PSRS, tās nolūkiem un mērķiem Baltijas telpā, kā arī tās izvēlētajiem līdzekļiem, atzīmējot arī Rietumu lielvalstu divkosīgo un mazajām valstīm nelabvēlīgo politiku, piemēram, 1939. gada triju lielvalstu sarunās.

Profesora interešu lokā ir arī autoritārie un totalitārie režīmi starpkaru perioda Eiropā, it īpaši izceļama viņa neatslābstošā interese par Vācijas vēsturi, tostarp nacionālsociālistiskā režīma izcelšanos, evolūciju un bojāeju. Atmosferā pret profesors kopā ar kolēģiem kritizē padomju politiskās historiogrāfijas tēzes par Kārļa Ulmaņa un citu Baltijas valstu autoritāro režīmu “fašistisko” raksturu. Šie pētījumi noveda pie padziļinātas un salīdzinošas Baltijas valstu autoritāro režīmu izpētes, kas ļāva izstrādāt to klasifikāciju un norobežot tos no starpkaru perioda totalitārajiem režīmiem.

Kopš 1998. gada profesors Feldmanis aktīvi darbojas Valsts prezidenta paspārnē izveidotajā Latvijas Vēsturnieku komisijā un vada tās darba grupu “Noziegumi pret cilvēci Latvijas teritorijā nacisma okupācijas laikā 1941.–1944. gadā”. Viņa pētījumi, kas publicēti daudzos LVK rakstu krājumos, ne tikai ievē zinātniskajā aprītē nepētītus avotus, bet arī uzdod jaunus un drosmīgus konceptuālus jautājumus. Viņš analizē tādas problēmas kā pretošanās kustība un kolaborācija Latvijā vācu okupācijas laikā, skatot tās no latviešu tautas interešu viedokļa, kā arī uzsverot, ka padomju partizānu fenomens šai kontekstā nav uzskatāms par pretošanās kustību vācu okupācijai, bet gan par kolaborāciju padomju režīmam. Pēdējos gados profesors aktīvi kritizējis Otrā pasaules kara vēstures “uzvarētāju versiju”, norādot uz tās vienpusīgo kara reāliju izpratni, kas it īpaši netaisnīga pret Baltijas tautām un Latviju.

Profesors savu zinātnisko darbību veiksmīgi īsteno komandā, bieži vien uzņemoties vadību: daudzi no viņa publicētajiem darbiem tapuši kopā ar prominentiem Latvijas vēstures zinātnes pārstāvjiem: LU profesoriem Ilgvaru Butuli, Aivaru Strangu, Antoniju Zundu, vēsturniekiem Dainu Bleieri un Mārtiņu Virsi.

Jubilārs veic ļoti būtisku ieguldījumu Latvijas vēstures zinātnes organizēšanā. Viņa kā modernās LU vēstures doktora studiju programmas izveidotāja un ilggadēja direktora pārraudzībā ir Latvijas jauno vēsturnieku zinātniskās karjeras sākuma posms.

Profesora daudzos amatus zinātnes un akadēmiskajā hierarhijā grūti uzskaitīt. Šeit bijusi gan LU vēstures nozares Promocijas padomes, gan LU Vēstures profesoru padomes vadība. Profesors ir ilggadējs LU Rietumeiropas un Amerikas Jauno un jaunāko laiku vēstures katedras vadītājs. Viņa vadībā katedra turpina darboties kā nozīmīgs Latvijas politiskās vēstures izpētes centrs. Arī šobrīd profesors aktīvi strādā pie vairākiem pētniecības projektiem, kuru vidū pats nozīmīgākais ir kolektīvā monogrāfija “Latvijas ārpolitika un diplomātija 20. gadsimtā”, kam jāiznāk 2010. gadā.

Profesors Inesis Feldmanis ir kaislīgs hokeja līdzjutējs, regulāri seko līdzi turnīriem. Arī pats gaviļnieks aktīvi sporto, aizraujas ar vingrošanu. Jau vairāk nekā gadu profesora pienākumus papildinājusi arī patīkamā nepieciešamība auklēt un aprūpēt mazmeitiņu Danielu Dārtu.

Novēlēsim profesoram panākumus visos viņa daudzajos darbos un vaļaspriekos!

Jānis Taurēns